

เทศน์เช้า วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ชีวิต เห็นใหม่ ถ้าเรารู้จักชีวิต เราเห็นความเป็นไปของโลก เห็นความเป็นไป แต่เราจะไม่รู้จักรักชีวิตเพราะอะไร? เพราะเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรม ศาสนธรรม ศาสนาธรรม ธรรม เห็นใหม่ เวลาธรรม ลัทธิต่างๆ ก็ว่าธรรมเหมือนกัน

โอปนยโก ร้องเรียกสัตว์ทั้งหลายมาดูธรรม มาดูธรรมนะ มาดูธรรมคือดูปัจจุบันนี้ไง เราคลาดเคลื่อนกันไปเพราะอดีตอนาคต เวลาเรามีอายุมากขึ้นมาเราคิดถึงเด็ก เราคิดถึงสมัยเราเป็นเด็ก เราคิดถึงอดีต เราคิดถึงอนาคต แต่เราไม่สามารถเห็นปัจจุบันได้เลย แม้แต่ความคิดว่าเราเป็นปัจจุบันนี้ พอคิดขึ้นมาเข็มวินาทีขยับแล้ว พอเราคิดมันไม่เป็นปัจจุบันหรือ ถ้าเป็นปัจจุบัน เห็นใหม่ ถ้าจิตมันสงบเข้ามา จิตสงบเข้ามามันไม่มีกาลเวลา

คุณะ เวลาเราฟังธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บอกว่าร่างกายนี้มันต้องแปรสภาพไป เราก็ไปมองกันที่ศพ ซากศพเวลามันตายไป ๗ วัน ๘ วันมันจะเน่า มันจะเปื่อยไป ใช้เวลา ๗-๘ วันนะ กว่ามันจะพุ่มันจะพองขึ้นไป แต่เวลาถ้าจิตมันสงบเข้ามามันไม่มีกาลเวลา มันเป็นสากลนะ มันไม่มีมิติเลย ถ้ามันเห็นสภาวะแบบนั้น ถ้ามีสภาวะแบบนั้นนะมันก็เป็นกลางหมด มันเป็นกลาง มันเป็นความเสมอภาคหมดเลย แต่ถ้าไม่เสมอภาค ถ้าเราเห็นสภาวะแบบนั้น แต่มันยังไม่เกิดปัญญาไง

ถ้าเกิดปัญญา เห็นใหม่ เกิดปัญญา นี้มรรคญาณเกิดเกิดตรงนี้ไง ถ้าเกิดปัญญา ปัญญา น้อมนำไป สิ่งที่น่าอึดใจไป อย่างเช่นของมันเป็นปกติอยู่ พอโดนไฟเผา มันจะหงิกมันจะงอ พอโดนความร้อนมันจะเป็นสภาวะนั้น มันจะสลายตัวมันไป ปัญญาพอมันจุ่มเข้าไปตรงนั้น พอมันจุ่มเข้าไปสิ่งที่เป็นปัจจุบันนั้นนะ สิ่งที่เป็นปัจจุบันนะ นี้มันจะย่อยสลายไป มันจะเป็นอนัตตา มันจะทำลายตัวมันเองไง ถ้ามันทำลายตัวเอง นี้อปัญญามันเกิดอย่างนี้แหละ ไม่ใช่ว่าการเห็นกายๆ การเห็นกายนั้นเป็นปัญญาแล้วนะ

การเห็นกาย เห็นไหม ถ้าจิตสงบเข้ามา จิตมันปล่อยวางเข้ามา จิตมันเป็นสัมมาสมาธิเข้ามา ถ้ามันนุ่มไปเห็นกายก็เห็นเฉยๆ เห็นกาย ถ้าเห็นกายเราจับกายได้มันยันกันไว้ สิ่งที่ยันกันไว้ ปัญญามันยังไม่เกิด ถ้าปัญญาไม่เกิด นี่ปัจจุบันมันเป็นปัจจุบันขณะนั้นเลย ขณะที่ในจิตมันก็ไม่เคลื่อน ถ้าจิตมันเคลื่อน ขณะที่เราใช้ปัญญา นี่เวลาใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาวิมุตติ เราเทียบร่างกาย ร่างกายนี้เปรียบเหมือนต้นไม้ ต้นไม้ต้องมีรากแก้ว รากแก้วต้องดูดอาหารขึ้นมา ต้องมีรากฝอยขึ้นมา เหมือนมีร่างกายของเราขึ้นมา ลมพัดมา ความร้อน ความอบอุ่นนี้ผิวหนังกระทบเวลาเรากินอาหารเรากินอาหารทางปาก ปากนี้เหมือนรากแก้ว รากแก้วเข้าไปในร่างกาย

นี่ขณะที่ปัญญามันเคลื่อนไปอย่างนี้มันยังไม่เป็นปัจจุบันใจ เพราะอะไร? เพราะมันเป็นการเหมือนกับเราศึกษา เด็กนี้เราให้ประสบการณ์กับเด็ก เราพาเด็กไปหาประสบการณ์ต่างๆ ทัศนศึกษา พาเด็กไปดูต่างๆ เด็กมันก็ดูประสามันไป แต่ครูที่พาไปครูเขาเข้าใจแล้ว เห็นไหม ครูเขาพาไปสิ่งนั้น

นี่เวลาปัญญามันเกิด ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าคือธรรมและวินัย คือครู ศาสดาของเราคือครูเอกของเรา แต่หัวใจของเราเหมือนเด็กอ่อน เด็กอ่อนมันออกทัศนศึกษา มันออกใช้ปัญญาไป ปัญญาอย่างนี้มันเป็นปัญญาเริ่มต้นนะ มันยังไม่มัจฉิมาปฏิปทาหรือ มันเป็นอริยสัจ อริยสัจที่ความคิดมันเกิดขึ้นมาใจ แต่มันไม่เป็นอริยสัจ ถ้ามันเป็นอริยสัจ ทุกข์ควรกำหนด สมุทัยควรละ ละด้วยมรรคญาณ นิโรธความปล่อยวาง ปล่อยวางอย่างไร?

นี่ตอนนี้นิโรธของสมาธินะ นิโรธของเดิรถีย์ ว่านิโรธคือการปล่อยวาง คือการดับ นี่เวลาจิตเราสงบเข้ามามันก็ปล่อยวางได้ ถ้าจิตสงบเข้าไป เวลาทำสมาธิขึ้นมาจิตมันนิ่งที่สุด มันลึกที่สุด กายกับจิตแยกออกจากกันโดยการกดไว้ โดยสัมมาสมาธิมันแยกได้ นิโรธเป็นอย่างนี้หรือ? นิโรธในอริยสัจของเรา นิโรธในศาสนาพุทธของเรา ทุกข์ควรกำหนด มันได้กำหนดหรือยัง? สมุทัยควรละ ได้ละหรือยัง? แล้วมันละด้วยอะไร? ละด้วยมรรคญาณ มรรคญาณแล้วมันเกิดนิโรธ นิโรธคือมันมีความปล่อยวาง มันมีการทำลายกิเลสออกไป

นิโรธไม่ใช่ปล่อยวางเฉยๆ นิโรธอย่างนั้นก่อนหินก็เป็นนิโรธ วัตถุต่างๆ ก็เป็นนิโรธ เพราะมันไม่มีความทุกข์ร้อนเลย เห็นไหม ภูเขาไฟระเบิดลาวามันคลายตัวออกมา มันโดนความร้อนเผาผลาญจนมันละลายหมด มันก็นิโรธ มันไม่มีความทุกข์เลย มันเป็นนิโรธของใคร?

นี่ความเป็นนิโรธะ นิโรธคือการปล่อย ในอริยสัจนิโรธมันนิโรธแบบผู้ใหญ๋ไง นิโรธแบบผู้บริหารจัดการไง คือว่าเราทำงานจบสิ้นกระบวนการแล้ว เราเข้าใจสิ่งต่างๆ หมดแล้วหน้าที่การงานของเราเป็นสถานะอย่างนี้อยู่แล้ว เราปล่อยวางสิ่งนั้น แล้วมันเป็นผลประโยชน์ของเราเกิดขึ้นมาจากใจ เห็นไหม นิโรธคือความเข้าใจทั้งหมด เข้าใจแล้วไม่ยึดอีกต่างหาก ถ้าเข้าใจ คุณติทางวิชาการนี่นักกฎหมายต่างๆ ต้องเปิดตำราระ เป็นนักกฎหมายใช่ไหม? นี่มาตรฐานนี้ มาตรฐานนี้ ต้องแม่นในตำรา ต้องแม่นไปตลอดเลย ถ้าแม่นอย่างนั้นนะ ถ่อเรือถ่อแพไปแล้วไม่ยอมขึ้นฝั่ง อยู่กับเรือกับแพ กอดเรือกอดแพเป็นของเราไป

นี่สิ่งนี้ก็เป็นนิโรธ เข้าใจก็ยังไม่ใช่ นิโรธ ถ้ามันยังไม่ปล่อยวางตามสัจจะความจริงของมัน ถ้ามันปล่อยวางตามสัจจะความจริงของมัน นี่สมุจเฉทปหาน ปหานตรงนี้ไง ถ้าปหานตรงนี้ นี่ชีวิตมีคุณค่ามาก ชีวิตมีคุณค่า เห็นไหม เราทุกคนเกิดมาปรารถนาความสุข ปรารถนาความสุขเกลียดความทุกข์ แล้วความสุขอย่างเรา ความสุขอย่างโลกเขา ความสุขอย่างนี้อามิส เกิดจากอามิส เกิดจากครอบครัวเรามีความสุข องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเข้าใจเรื่องจิต เรื่องวิญญาณ เรื่องความรู้สึกทั้งหมดนะ ถึงว่าใจเป็นใหญ่ไป

นี่บุญกุศลหมายถึงว่าในครอบครัวมีความร่มเย็นเป็นสุข พ่อ แม่ พี่ น้อง ปู่ ย่า ตา ยาย มีความอบอุ่น มีความชื่นใจ อันนั้นคือบุญ บุญไม่ใช่สิ่งที่โลกเขาเทียบเคียงกันไปเป็นกระแสโลกทุนนิยมที่ต้องเทียบเคียงกันด้วยตัวเลข เทียบเคียงกันด้วยจีดีพีต่างๆ อันนั้นมันเป็นการบ้า บ้าเพราะอะไร? เพราะสิ่งต่างๆ มันเป็นของสมมุติไป หลอกเข้าไปนะ หลอกเข้าไปตะครุบเงาแล้วไม่มีอะไรเลย จับต้องสิ่งใดๆ ไม่ได้เลย เงินเรามีมหาศาลขนาดไหน ถ้าเราทุกข์ก็คือทุกข์ เงินส่วนเงิน ทุกข์ส่วนทุกข์นะ

พระไตรปิฎกก็เหมือนกัน ทุกข์ในพระไตรปิฎก โกรธ เกลียดในพระไตรปิฎก กับเวลาเรารู้สึกในหัวใจมันต่างกัน มันต่างกันเพราะในหัวใจเวลามันทุกข์มันมีความรู้สึก มันเจ็บในหัวใจ แต่ถ้าคำว่าทุกข์ในพระไตรปิฎกมันก็ทุกข์เฉยๆ มันเป็นอักษรทุกข์ มันไม่ใช่ทุกข์

นี่ก็เหมือนกัน ข้าวของเงินทองมันก็เป็นข้าวของเงินทอง มันไม่ใช่ใจ มันไม่ใช่ทุกข์ เวลาทุกข์ ทุกข์เกิดจากเรา เห็นไหม เราก็ต้องเทียบเคียงกันตรงนั้นไง องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงบอกไม่ใช่บาปไม่ใช่บุญหรือ บาบบุญกุศลคือหัวใจเรามีความสุขไหม? เรามีความทุกข์

ใหม่? แล้วเราเกิดมานี้สภาวะกรรม ทำไมสภาวะกรรมเกิดขึ้นมาแล้ว คุณในพระไตรปิฎก นี่เกิดขึ้นมาแล้วส่งเสริมครอบครัวให้ครอบครัวเจริญรุ่งเรืองก็มี เกิดขึ้นมาแล้วอัศจรรย์ขาดแคลน

สิ่งนี้มันเกิดขึ้นมาแล้วเราละทิ้งได้ไหม? เราละทิ้งไม่ได้ เพราะอะไร? เพราะหัวใจพ่อแม่รักมาก ลูกจะเป็นอย่างไรพ่อแม่ก็รัก ตัดไม่ขาด ตัดลูกขาดไม่ได้หรอก แล้วมันตัดลูกขาดไม่ได้ แล้วทำอะไรกันมาล่ะ? ถ้ามันมีกรรมกันมานะ มันก็ต้องหวานอมขมกลืนสภาวะกรรมไป เพราะมันตัดกันไม่ขาดใจ แต่ถ้าวิปัสสนา เห็นใหม่ ไม่มี พ่อ แม่ ลูก ไม่มี สมมุติเฉยๆ เกิดขึ้นมาโดยสังจะความจริงโดยสมมุติชั่วคราวไป

ถ้าเป็นของเรา ลูกเราเราต้องควบคุมได้ เหมือนเงินในกระเป๋าเราเลย เราจะใช้เงินอย่างไรก็ได้ เพราะเป็นสิทธิเป็นเงินของเรา แล้วลูกเราเราจะบังคับให้มันเป็นไปตามเราได้ไหม? ไม่ได้หรอก แต่มันเป็นสภาวะกรรม มันโลกของสมมุติที่เราเวียนตายเวียนเกิดมาประสบพบกัน แล้วเราต้องไปด้วยกันอย่างนี้ แต่ถ้ามันวิปัสสนาเข้าไป ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นางพิมพาให้เนรราหุลขอสมบัตินะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะให้สมบัติอะไรลูกตัวเองดี นี่ถ้าให้เป็นกษัตริย์มันก็เวียนตายเวียนเกิด

เหมือนกับว่าถ้าทางโลกประเสริฐนะ เป็นผู้ปกครอง เป็นบุญกุศล แต่ถ้าเป็นทางธรรมนะ เหมือนกับเอาลูกไปให้เป็นจิ้งจอกเขาไป นี่ต้องไปบริหารจัดการ ต้องอย่างนั้น แต่ถ้าให้อริยทรัพย์ นี่ให้ลูกบวช ลูกบวช บวชมานี้ทรัพย์จากภายใน ไม่เอา แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สละจากกษัตริย์มาเพื่อจะมาค้นคว้าสัจธรรมในหัวใจ

ฉะนั้น ความสุขในหัวใจนี้เกิดขึ้นมาแล้ว เวลาลูกขอสมบัติ สมบัติจากจักรพรรดิไม่ให้ จากกษัตริย์ไม่ให้ นี่ให้บวช แล้วสามเนรราหุลก็สำเร็จเป็นพระอรหันต์เหมือนกัน นี่สิ่งที่สำเร็จเป็นพระอรหันต์ในศาสนาของเรา อย่าเข้าใจว่าถ้าพูดถึงเวลาแสดงธรรมะทำไมต้องถึงนิพพานๆ มันเป็นเป้าหมายนะ เหมือนกับเราถ้าเราตั้งเป้าหมายของเราไว้ ชีวิตเราเป้าหมายเราจะถึงนะ เราจะมีความสุขของเราไป เราบอกไม่ต้องพูดอย่างนั้นได้ไหม พูดเฉพาะระดับทานให้ครอบครัวมีความสุข

ใช่ ระดับทานก็พูดระดับทาน ระดับทานก็ว่าถ้าเรามีเป้าหมาย สมมุติว่าเราตั้งเป้าไว้สูง ถ้าเราทำขึ้นมาระดับนี้ได้มันก็เป็นทานโดยอัตโนมัติอยู่แล้วแหละ มันเป็นความสุขโดยอัตโนมัติอยู่แล้ว แต่ถ้าเราคิดแต่ระดับทานอย่างเดียว นี่เหมือนกับสิ่งที่มีคุณประโยชน์มาก แต่พวกเราไป

ตัดให้มันด้วนๆ เข้ามา ศาสนาเสื่อมเสื่อมตรงนี้ไง เสื่อมที่ว่านี้ไม่ต้องคิดมาก แค่ทำบุญกุศลก็พอ อยู่ร่มเย็นเป็นสุขก็พอ ร่มเย็นเป็นสุขมันก็เวียนไปในวัฏฏะ วัฏฏะนะแล้วมันเป็นโอกาส โอกาสเหมือนกับเรามีโอกาสคราวหนึ่ง โอกาสการเกิดในพุทธศาสนาหนหนึ่ง ชีวิตนี้เราคิดว่าสิ่งนี้ประเสริฐมาก พระพุทธเจ้าก็บอกว่าประเสริฐมาก เพราะอะไร? เพราะเป็นอริยทรัพย์

คนเกิด การเกิดเป็นมนุษย์สมบัตินี้ประเสริฐมาก เพราะเกิดเป็นมนุษย์แล้วเรามีสิทธิหมดเลย ถ้าเกิดเป็นสัตว์เกิดเป็นอะไร เขาไม่มีสิทธิเหมือนมนุษย์นะ มนุษย์มีสิทธิหลายๆ อย่างในแง่ของกฎหมายนะ นี้เรามีสติ เรามีปัญญา เกิดเป็นมนุษย์นี่มนุษย์สมบัติ

แล้วศรัทธาล่ะ? ศรัทธานี้เป็นอริยทรัพย์อีกชั้นหนึ่ง ศรัทธาคือห้วงจักร รถไฟ เห็นไหม รถจักรมันต้องมีห้วงจักรดึงมันไป รถจักรมันถึงไป ถ้ามีศรัทธามันก็ดึงเราเข้าวัด ดึงเราทำคุณงามความดี ถ้ามีศรัทธามันก็ไปตามแต่อำนาจวาสนาของคนของมันจะดึงไปสภาวะแบบนั้น นี่มันก็ดึงไปอย่างนั้น นี่ระดับของการเกิด ระดับของชีวิต ที่ว่าชีวิตนี้มีคุณค่า คุณค่าอย่างนี้

แต่เวลาเทียบไปทางธรรม เห็นไหม สละสมบัติเพื่อรักษาอวัยวะ สละอวัยวะเพื่อรักษาชีวิต สละชีวิตเพื่อรักษาธรรม เพราะอะไร? เพราะธรรมมันเกิดยาก กว่าเราจะเกิดพบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๕,๐๐๐ ปี แล้วโลกนี้ก็ล้านปีๆ ฟอสซิลมันยืนยันได้ มันเวียนตายเวียนเกิด พุทธศาสนาเกิดเป็นครั้งเป็นคราว แต่ถ้าเป็นศาสนากำปั่นทุบดิน ไอ้พวกฆานโลกีย์ไอ้พวกนี้มันเกิดมาตลอดไป เพราะคนเกิดเป็นมนุษย์สร้างสมเป็นพระโพธิสัตว์มันต้องบำเพ็ญบารมี พวกฤๅษีจะมีตลอดไป

แต่ถ้าเวลาเกิดเป็นธรรม ธรรมคือปัญญาที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในมรรคญาณ นี่มันจะเกิดเป็นครั้งเป็นคราว ๕,๐๐๐ ปี แล้วนี่คิดดู ๕,๐๐๐ ปีกับโลกที่ไม่มีต้นไม่มีปลายเลย นี่มันเวียนไปอย่างไร? แล้วเราเกิดตายๆ แล้วเกิดมาพบ เห็นไหม นี่ศาสนาถึงสำคัญกว่าไง ชีวิตนี้แทบไม่มีค่าเลยถ้าเทียบกับธรรมะ เพราะธรรมะเกิดเป็นยุคเป็นคราว แล้วเกิดได้ยากมาก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากว่าจะตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแต่ละองค์ต้องสร้างบุญญาธิการมามหาศาลเลย แล้วเราเกิดมาพบ นี่ชีวิตปัจจุบันนี้เกิดมาพบพุทธศาสนา แล้วศาสนายืนยันถึงมรรค ผล นิพพาน มรรค ผล นิพพานคือทรัพย์สมบัติ

เวลาเราบอกเราปรารถนาทรัพย์สมบัติๆ เราไปแสวงหากัน แสวงหากันเพื่อเลี้ยงชีวิต นี่ชีวิตที่เกิดตายๆ ที่มีคุณค่า เราแสวงหาสิ่งนี้มาเป็นปัจจัยเพื่อเลี้ยงชีวิต แล้วธรรมะที่เราค้นคว้ามา

เพื่อรักษาใจละ รักษาใจที่ไม่ต้องให้มันมาเกิดตายอีก มันไม่เสี่ยงภัยอีก จิตนี้จะไม่เกิดอีก ถ้าถึงวิมุตติสุขจิตนี้จะไม่เกิดอีก จิตนี้จะไม่มีการภัยอีก ถ้าจิตนี้ยังต้องเสี่ยงภัย ยังต้องเกิดต้องตายอยู่ เสี่ยงภัยไปชีวิตเกิดตายๆ จะพบพุทธศาสนาเมื่อไหร่ก็ไม่รู้ สิ่งนี้แล้วเราก็อธิษฐานกัน เพราะเราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราเกิดแล้ว ตายแล้วก็เกิด ขอให้เกิดพบพระศรีอริยมุตไตรย

นี่ความคิดมันคิดไป คิดไปเพราะความหวังใจ ความหวัง หวัง ที่ใดมีความหวัง ที่นั่นมีความทุกข์ สมหวัง ไม่สมหวัง เห็นไหม แต่ถ้าเราปรารถนาเป็นบารมีสิบทิศ ความปรารถนาคือเป้าหมาย แล้วเราทำ เราอยากพบพระศรีอริยมุตไตรยเราก็ต้องสร้างบุญญาธิการ เราต้องสร้างบุญกุศล ต้องสร้าง แล้วอธิษฐานคือเป้าหมาย เป้าหมายต้องทำให้ถึงด้วย ถ้ามีบุญกุศลแล้วเราสร้างสมบุญญาธิการมาจะเกิดร่วม เหมือนสายบุญสายกรรมที่เวลาเกิดจากพ่อจากแม่จากลูก มันเกิดจากสายบุญสายกรรม ไม่มีบุญมีกรรม ไม่มีการสร้างสมกันมาจะไม่เกิดมาเป็นพ่อเป็นแม่เป็นลูกกัน เป็นไปไม่ได้ สรรพสิ่งในโลกนี้ไม่มีอะไรมาโดยอัตโนมัติ มันต้องมีที่มาที่ไป

ครูบาอาจารย์ท่านบอก เห็นไหม สายบุญสายกรรมเป็นผู้นำ ถ้ามีสายบุญสายกรรมจะมีคนเชื่อถือ ถ้ามันไม่มีสายบุญสายกรรม ทำไป นี่พระอรหันต์มีในสมัยพุทธกาลมหาศาลเลย แต่คนเชื่อถือมีบ้าง ไม่มีบ้างแล้วแต่ แต่พูดถึงอันนั้นเป็นเรื่องของอำนาจวาสนานะ แต่ถ้าพูดถึงความสุข ความสุขคือหัวใจของเรา หัวใจของเรามีคุณค่ามากที่สุด เวลาชาวพุทธเรา เห็นไหม ย้อนกลับมา ทวนกระแสกลับมาที่ใจของเรา

นี่ขณะศึกษาหมั่นแสนสร้างเวรสร้างกรรม ขณะใจของตัวเองประเสริฐที่สุด ขณะใจของตัวเอง อุดตา หิ อุดตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ตนเข้าใจเรื่องของตนได้แล้วนะ นักรบเขารบผ่านสงครามมาขนาดไหน เขาจะเข้าใจเรื่องสงครามได้มากเลย ผ่านประสบการณ์ชีวิตของเขามาผ่านประสบการณ์ของเขามาโดยตรง เห็นไหม

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าหัวใจ อุดตา หิ อุดตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ขณะสงครามคือตัวเองแล้ว นี่กิเลสทุกดวงเหมือนกัน กิเลสในหัวใจสัตว์ทุกดวงเหมือนกับหัวใจเรา เหมือนกันหมดเลย ต่างกันตรงจิตนิสัยเท่านั้นเอง แต่รากเหง้าของมันอันเดียวกัน แล้วเราไม่สามารถเข้าไปถึงรากเหง้า แล้วเราเข้าไปปลักรากเหง้าอันนั้นจนเป็นวิมุตติสุขขึ้นมาแล้ว แล้วทำไม อุดตา หิ อุดตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ทำไมตนจะเป็นที่พึ่งของคนอื่นไม่ได้

จะเป็นที่ฟังของคนอื่นได้ต้องเอาตัวเองให้รอดก่อน ถ้าเป็นที่ฟังของตนเอง องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ตรัสรู้ธรรม ไม่แสดงธรรมเลย ปัญจวัคคีย์อุปัฏฐากอยู่ ๖ ปีไม่สอนแม้แต่คำเดียวเลย เวลาองค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม นี้ปัญจวัคคีย์จากอดอาหารไป เห็นไหม ถึงไม่ฟังใจ “เธอเคยได้ยินไหมว่าเราเป็นพระอรหันต์ เคยได้ยินไหม อยู่กันมา ๖ ปีไม่เคยพูดปดเลย แต่คราวนี้เป็นสัจจะความจริง ให้เงี่ยหูลงฟังนะ”

ฟังธรรมๆ ฟังธรรมไป เพราะอะไร? อันนี้มันเป็นทางออก ทางออกเหมือนกับเราจนตรอกอยู่ เหมือนผีเลย นี่ถ้าเอาเข็มบ่งมันจะหายปวดทันทีเลย ผีนั้นถ้าเราบ่งหนองออกมันจะหมดทันที หัวใจรออยู่ตลอดเลย แต่มันไม่มีเข็ม มันไม่มีมรรคญาณ มันไม่มีทำอะไรไม่ได้ เวลาองค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาถึงสละสิ่งนี้ออกมา ถึงแสดงธรรมออกมาไปแสดงออกมาเพื่อพ้นออกจากกิเลส

นี่สิ่งที่เกิดขึ้นมาแล้วหัวใจเรามีอยู่ หัวใจเรามีอยู่เรามีโอกาส นี่คำว่าโอกาสมันสังเวชตรงนี้ไง สังเวชที่คนมีโอกาสนี้แล้วไม่รู้จักโอกาสของตัวเอง